

TÁRSASÁGI ÜGYEK

Végső búcsú Hegedűs Józseftől*

Tisztelt Gyászoló Család! Kedves Tisztességtelők! Nyelvtudóstól, igazi nyelvtudóstól búcsúzunk. Azt hiszem, hogy a magyar nyelvészek között talán ő ismerte a legjobban a világ nyelveinek összehasonlító vizsgálatát, valamint legbehatóbban magyar nyelvünk összehasonlításának történetét. Igazi filológus volt, a szónak legeredetibb és legreálisabb értelmében. Minderről számos könyve és még számosabb tanulmánya tanúskodik. És mindezt bizonyítja még az is, hogy évtizedekkel ezelőtt Hegedűs tanár úr mindig nekem adta ide nagy gonddal megírt tanulmányát, hogy nyújtsam át Benkő Loránd professzornak, a Magyar Nyelv felelős szerkesztőjének. Én természetesen mindezt megtettem, és Benkő Loránd – ami elég ritka volt – mindig szó nélkül átvette, és mindig közölte a Magyar Nyelvben.

De én nemcsak a nyelvtudóstól búcsúzom, hanem mindenekelőtt a „Kruzsok” nevű nyelvész baráti társaság megmaradt kis csapatának a lelelkesebb tagjától is. Egyébként a „Kruzsok” orosz eredetű szó, azt jelenti, hogy ’kör’. Ezt a baráti társaságot az 1880-as években alapította a finnugor nyelvtudomány megalapozója, Budenz József kiváló nyelvész, azzal a céllal, hogy a nyelvészek oroszul tanuljanak, mert aki a finnugor eredetű nyelvekkel akart foglalkozni, annak ajánlatos volt oroszul tudni. Az orosz tanulást nemcsak feladták, de a fehérasztal melletti összejövetel fennmaradt mostanáig. A Kruzsok aranykorát az 1960-as, 70-es és 80-as éveiben élte Pais Dezső és Bárczi Géza, majd Benkő Loránd professzor irányításával. Hanyatlása azonban az ezredforduló előtt megindult és utána tovább fokozódott. A fiatalabb kutatók elmaradtak. Úgyhogy mintegy 10-15 éve már csak hatan, majd öten jöttünk össze a havi találkozókra, köztük az elmaradhatatlan Hegedűs József professzorral. De ugyanilyen hűséges volt ő a Magyar Nyelvtudományi Társasághoz is: az őt érdeklő felolvasó üléseken és a közgyűlésen sosem hiányzott. Az ő elhunytával azonban – mivel egyikünk kivételével megöregedtünk – végleg kialudt a kruzsok lángja is.

Búcsúzásunkat a szintén nem régen elhunyt öcsém gyászjelentésén szereplő Kosztolányi-idézzel fejezem be, mivel a Halottak című versének mondanivalója Hegedűs professzorra is ráillik:

Volt emberek.
Ha nincsenek is, vannak még. Csodák.
Nem téve semmit, nem akarnak semmit,
Hatnak tovább.

Jóska, a jó Isten adjon békés nyugodalmat kedves feleséged mellett, akinek az elhunytát valójában nem tudtad elviselni. Isten Veled!

SZATHMÁRI ISTVÁN
Eötvös Loránd Tudományegyetem

* Elhangzott Hegedűs József temetésén, 2014. február 21-én.